

11.3.2019

TERVEYDEN EDISTÄMISEN NEUVOTTELUKUNTA

Aika Perjantai 15.2.2019 klo 9.00 - 11.00

Paikka Finn-Medi 5, 2. krs, kokoushuone 101, Biokatu 12, Tampere

Osallistujat Kunnallisneuvos Antero Saksala, puheenjohtaja
 Sivistysjohtaja Nina Lehtinen, Lempäälä
 PSHP:n hallituksen jäsen Tuukka Liuha
 PSHP:n hallituksen jäsen Leena Mankkinen
 Suunnittelupäällikkö Marko Mäkinen, Pirkanmaan liitto
 Suunnittelupäällikkö Mika Vuori, Tampere
 Kaupunginjohtaja Eero Väätäinen, Nokia
 Koordinointipäällikkö Juha Ahonen, Tays
 Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, esittelijä
 Koordinointipäällikkö Riitta Salunen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, sihteeri
 Taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Arttu Haapalainen, Taiteen edistämiskeskus, kutsuttuna
 Opiskelija Anne Paavilainen

Poissaolijat Toiminnanjohtaja Ulla Harala, Hämeenmaan Sydänpiiri
 Yliopiston lehtori Pirjo Lindfors, Tampereen yliopisto
 Hallintoylihoitaja Tiina Surakka, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
 Johtaja Tommi Vasankari, UKK-instituutti

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
1	Kokouksen avaus	Puheenjohtaja Antero Saksala avasi kokouksen ja totesi läsnäolijat. Hallintoylihoitaja Tiina Surakkaa sijaisti koordinointipäällikkö Juha Ahonen.
2	Edellisen kokouksen muistio	Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.
3	Asialistan hyväksyminen	Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.
4	Pirkanmaan alueellinen HYTE-koordinaatio - Yhteenveto vuoden 2018 toiminnasta - Vuoden 2019 suunnitelmat	Ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen esitteli yhteenvedon vuoden 2018 toiminnasta (liite 1, diat 3-9) ja toimintasuunnitelman vuodelle 2019 (liite 1, diat 11-18). Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomus 2017 - 2020:n painopiste vuonna 2018 oli ikäihmisten elämönhallinnan edistäminen. Tavoitteena oli mm. toimintakyvyn tukemisen sisällyttäminen uusiin ja päivitettäviin ikäihmisiä koskeviin alueellisiin hoitoketjuihin. Tämän toteutumista kartoitettiin ikäihmisten akuuttihoitoon hoitoketjun tarkistuslistakyselyllä, jonka tulokset on kuvattu liitteen 1 diassa 3. Kysely tehtiin Pirkanmaan perusterveydenhuoltoon ylilääkäreille ja hoitotyön johtajille syksyllä 2018. Tarkistuslistan avulla selvitetään miten hoitoketjussa linjatut asiat toteutuvat terveyskeskuksissa. Kyselyyn vastasi 8/15 terveyskeskusta. Valtaosa tarkistuslistan asioista toteutui joko täysin tai osittain. Tarkistuslistoja tehdään jokaiseen uuteen hoito- ja palveluketjuun. Tarkistuslistat voivat olla esimerkkejä kunnissa käytävistä laatuksiteereistä. Tavoitteena oli myös huomioida hyvä ravitsemus ja vajaaravitsemusriski uusissa ja päivitettävissä ikäihmisiä koskevissa alueellisissa hoitoketjuissa. Tarkistuslistakyselyn yhteydessä selvitettiin myös ikäihmisten vajaaravitsemusriskin kartoitusta ja ikäihmisten toimintakyvyn arvioinnin toteutumista (liite 1, dia 4).

11.3.2019

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>Erikoissairaanhoidon painopisteet on kuvattu liitteen 1 dialla 5. Uutena painopisteenä on käynnistynyt kulttuurihyvinvointityö. Erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen ohjausryhmälle aiotaan esittää, että tämä vuosi jatketaan entisillä painopisteillä. Parhailaan valmistellaan alueellista tupakkatuotteista vieroituksen toimintamallia.</p> <p>Osana maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua käynnistettiin Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelu, jonka vastuuhenkilö on ylilääkäri Maarit Varjonen-Toivonen. Muutosvalmistelun poliittinen ohjausryhmä linjasi kokouksessaan 4.6.2018 valmistelua (dia 6). Terveyden edistämisen neuvottelukunta teki indikaattorityötä koskevat linjaukset 30.11.2019 (dia 7) ja indikaattorityössä hyödynnettiin nk. joogaaja-kuvaa (dia 8).</p> <p>VESOTE -Pirkanmaa hankkeen keskeiset tavoitteet saavutettiin. Jämsää ja Kuhmoista lukuun ottamatta kaikista Pirkanmaan alueellisen hyte-koordinaation kattavista kunnista oli osallistujia elintapaohjauksen osaamista lisäävään koulutukseen. Osana kouluttautujien kehittämistehtävää kunnissa järjestettiin verkostokokoukset, joissa kerättiin tietoja elintapaohjauksen palvelutarjotinta ja -verkostoa varten. Yksi valtakunnallisista hankkeen tavoitteista oli alueellisten elintapaohjauksen palvelutarjotinten ja -verkostojen kokoaminen. Hankkeen päätyttyä työ jatkuu osana alueellista hyte-koordinaatiota.</p> <p>Vuoden 2019 toimintasuunnitelmaan vaikuttaa merkittävästi etenevätkö maakunta- ja sote-uudistuksen lait eduskunnassa. Alueellisen hyvinvointikertomus 2017-2020:n painopisteitä ovat savuttomuus ja päihitteettömyys, joista aikanaan sovittiin, että molempia edistetään samanaikaisesti vuodesta 2019 alkaen. Pirkanmaalle on juuri valmistunut alueellinen päihdepalveluketju https://www.terveysportti.fi/dtk/ltk/shp01275. Siinä on painopisteenä mm. päihitteettömyyden tukeminen ja vertaistuki (dia 12). Se sisältää asiakkaan prosessin eri vaiheisiin sopivia työkaluja ammattilaisille ja em. tarkistuslistan.</p> <p>Tupakoimattomana leikkaukseen (TupLei-) -toimintamalli on pelkkää leikkaustoimintaa laajempi kokonaisuus. Mallia levitetään Pirkanmaan kaikkiin terveyskeskuksiin ja kaikkeen leikkaustoimintaan. Erikoissairaanhoidon Savuton sairaala -toimintamallia ollaan päivittämässä. Sairaanhoidopiirin henkilökunnasta tupakoi noin 12 %. Tupakointi on viime vuosina vähentynyt, tosin toimialueiden välillä on suuria eroja. Työaikana tupakointi on kielletty sairaanhoidopiirin alueella eikä työvaatteissa saa tupakoida omalla ajallakaan. Toiveena on, että myös Pshp:n alihankkijoiden työntekijät kunnioittavat tupakointikieltoa. Toimintamallissa esitetään, että henkilökunnalla olisi mahdollisuus saada kolme kertaa uran aikana ilmainen tupakastavieroitus. Se ei mennyt sellaisenaan läpi Pshp:n johtoryhmässä. Parhailaan tehdään lisäselvityksiä ja tavoitteena on saada läpi ainakin yksi ilmainen kerta henkilöstölle.</p> <p>Maakunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman työstämistä jatketaan. Painopisteitä valmistellaan maaliskuussa, mutta päätös niiden hyväksymisestä riippuu valtakunnallisista maakunta- ja sote-uudistuksen aikatauluista.</p>

11.3.2019

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>Kuntien ja tulevien maakuntien elintapaohjauksen valtionavustuksista, nk. HYTE-kertoimista, ja niiden laskentaperusteista löytyy tietoa THL:n sivuilta. Sotkanet.fi sivuilta löytyy mm. karttapalvelu, josta näkee oman kunnan tiedot. Koko Pirkanmaan näkökulmasta on tärkeää, että maakunta ja kunnat saavat HYTE-valtionavustukset mahdollisimman täysimääräisinä. HYTE-kertoimet on huomioitu myös maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa. Osa kertoimien perusteena olevista aiheista edellyttävät toimenpiteitä sekä maakunnassa että kunnissa. Kyse on pääasiassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulman huomioimisesta eri toiminnoissa, ei niinkään suurista rahallisista panostuksista.</p> <p>VESOTE-Pirkanmaan jatkoksi järjestetään vuosittain elintapaohjauksen ajankohtaisseminaari. Ensimmäinen on tänä vuonna loka-marraskuussa. Mukaan kutsutaan VESOTE koulutuksen käyneiden lisäksi muitakin elintapaohjauksen käytännöistä kiinnostuneita. Elintapaohjauksen kirjaamiskäytäntöjen kehittäminen on valtakunnallinen hanke ja liittyy myös em. HYTE-kertoimiin. Pshp:ssa tehtiin VESOTE-Pirkanmaa-hankkeessa sähköistä tiedonlouhintaa elintapaohjauksen kirjaamisesta kahdella eri toimialueella. Louhinta kohdistui n. 110 000 tekstiin. Parhaillaan kehitetään elintapaohjauksen kirjaamiskäytäntöjä. Haasteena ovat yhtenäiset kirjaamiskäytännöt ja potilastietojärjestelmien taipuminen raportointiin, ts. tiedolla johtaminen.</p> <p>Elintapaohjauksen palvelutarjottimien tietoja ei tietosuojasyistä saa laittaa verkkosivuille Excel- muodossa, minkä vuoksi tietoja siirretään parhaillaan Wordille. Sen jälkeen ne linkitetään myös Taysin verkkosivuille (dia 16), joilla on jo paljon tietoa elintapaohjauksesta https://www.tays.fi/fi-FI/Ohjeet/Elintapaohjaus. Palvelutarjottimien kehittäminen kunnissa jatkuu lasten, nuorten ja lapsiperheiden sekä ikäihmisten osalta. Ikäihmisten palvelutarjottimen valmistuminen menee todennäköisesti ensi vuoteen.</p> <p><u>Keskustelua:</u></p> <p>Ikäihmisten akuuttihoitoon hoitoketjun tarkistuslistakyselyn vastausprosenttia pidettiin huonona, mutta se noudattaa yleistä trendiä vastaaviin kyselyihin vastaamisessa. Vastaaminen olisi tärkeää myös omavalvonnan takia. Ensimmäisellä kerralla vastaamatta jättäneisiin terveyskeskuksiin lähetettiin henkilökohtaiset ”karhuviestit”. Neuvottelukunta toivoi vielä yhtä uusintapyyntökierrosta vastaamatta jättäneiltä. Keskustelua herätti se, onko sama terveyskeskus vastannut useampaan kohtaan ”ei toteudu”, mutta vastauksista ei tätä ole analysoitu. Keskustelussa myös toivottiin vastauksia raportoitavaksi terveyskeskuksittain, mutta luottamuksen säilyttämiseksi hoitoketjutyöstä vastaavat eivät tätä pidä suotavana. Häpeällistä ei koeta hyväksi, jokainen voi verrata itse omaa tilannetta alueen keskiarvoon.</p> <p>Työvaatteissa tupakointi näkyy ympäristössä, vaatteet myös haisevat potilaiden kanssa työskennellessä. Henkilökunnan tupakoinnin sanktiokäytäntöä on tiukennettu, ohjeen mukaan on mahdollista antaa huomautus tai tiukimmillaan irtisanoa henkilö. Suomessa ei ole ennakkotapausta niin pitkälle viedystä sanktiosta. Alihankkijoiden</p>

11.3.2019

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>kanssa on olemassa sopimus tupakoimattomuudesta, sen toteutuminen on kuitenkin heikkoa. Tällä hetkellä alueella liikkuu paljon mm. rakennustyömiehiä. Savuton sairaala -auditointi tehdään kerran vuodessa. Sairaanhoidopiiri on ollut valtakunnallisesti pronssitasolla.</p> <p>Nuorten päihteiden käytön tilanne on haastava. Erityisesti Tredu on ollut paljon esillä. Viime vuonna Tampere teki ehkäisevän päihdetyön hankehakemuksen STM:lle, mutta ei saanut hankerahaa. Nyt voitaisiin tehdä yhteishakemus, jossa olisi sairaanhoidopiiri mukana. Hakuaikaa on kesäkuun puoleen väliin asti.</p> <p><u>Yhteenveto:</u></p> <p>Palataan seuraavassa neuvottelukunnan kokouksessa ikäihmisten akuuttihoitoketjun tarkistuslistan tarkempaan analyysiin sen jälkeen, kun vastauksia on pyydetty uudelleen vastaamatta jättäneiltä.</p>
5	Valtakunnallinen 100 minuuttia taidetta kampanja	<p>Arttu Haapalainen kertoi ajankohtaisia taiteen ja hyvinvoinnin kuulumisia (liite 2).</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet valtakunnallisen suosituksen taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja savutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (liite 3). Suositus pohjautuu Pirkanmaalla aiemmin tehtyyn suunnitelmaan.</p> <p>THL kerää ensimmäistä kertaa tänä keväänä TEAviisariin tietoja hyvinvointia ja terveyttä edistävästä kulttuuritoiminnasta (liite 2, dia 3). Tiedonkeruuta pilotoidaan parhaillaan, mukana ovat Pirkanmaan kunnista Parkano, Mänttä-Vilppula ja Tampere. Tiedonkeruu tehdään jatkossa joka toinen vuosi. Kyselyllä selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resursseja ja toimintakäytäntöjä.</p> <p>Kuntien kulttuuritoimintalaki uudistuu (liite 2, dia 4). Kunnan kulttuuritoimelle ei tule uusia velvoitteita, mutta näkemys kuntien kulttuuritoiminnasta laajenee. Se sisältää aiempaa enemmän asukkaiden hyvinvoinnin ulottuvuutta.</p> <p>Pirkanmaan alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman valmistelusta vastannut KULTU-ryhmä toimii edelleen aktiivisesti. Tämän vuoden painopisteitä ovat kulttuurihyvinvoinnin edistäminen, alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman toimenpano ja kulttuurihyvinvoinnin palvelutarjottimen kehittäminen. Palvelutarjotin kokoaa palveluja yhteen, kaikkien nähtäväksi.</p> <p>Valtakunnallinen #100minuuttia taidetta -kampanja pohjautuu Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelmaan, johon on kirjattu tavoitteeksi taata jokaiselle suomalaiselle oikeus 100 minuuttia taidetta ja kulttuuria viikossa (liite 2, diat 6-16). Viime syksyllä 2017 ja 2018 Pirkanmaalla saatiin viikon kestäneestä alueellisesta pilotointi-kampanjasta hyviä kokemuksia.</p> <p>Valtakunnallinen kampanja kestää lokakuun loppuun asti. Sen perustana on jokaisen ihmisen oikeus taiteeseen ja kulttuuriin sekä toi-</p>

11.3.2019

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>saalta taiteen yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Kampanjaan haastetaan mukaan erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita, mutta se on avoin kaikille. Kampanjalla on omat nettisivut https://100minuuttiataidetta.taike.fi/, josta löytyy mm. kampanjavideo. Sivulla on myös Taidepassi, johon voi kerätä omia kokemuksia taiteen ja kulttuurin parista sekä samalla seurata viikkotavoitteen toteutumista. Kampanjan edelläkävijäorganisaatioiksi ovat Pirkanmaalta lupautuneet Koukkuniemi, Lempäälän Ehtookoto ja Pitkäniemen sairaalan kaksi oikeuspsykiatrian osastoa. Kampanjaan voi tulla mukaan nettisivujen kautta, myös paperisia liittymislomakkeita on tulossa lähiaikoina. Taidepassin kautta kerätään luvan antaneilta tiedot Yhteiskuntatieteelliseen tietovarastoon myöhempää tutkimus- ja opetuskäyttöä varten.</p> <p>Arttu Haapalainen haastoi kaikki neuvottelukunnan jäsenet mukaan kampanjaan.</p> <p><u>Keskustelua:</u></p> <p>Samalla tavalla kuin on olemassa ruokaympyrä tai liikuntapiirakka, voisi lanseerata kulttuuriympyrän.</p> <p>Tampereella on kouluissa taidekaari ja vastaavaa toimintaa on myös ainakin Lempäälässä. Myös Taidepassi voisi havainnollisena välineenä sopia hyvin lapsille ja nuorille.</p> <p>Mukaan voivat tulla sekä yksilöt että yhteisöt. Yhteisöt osallistuvat hieman eri tavalla kuin yksilöt. Myös järjestöt kannattaa haastaa mukaan esim. eläkeläisjärjestöt ja kansanterveysjärjestöt.</p> <p>Kulttuuri voidaan määritellä eri tavoilla. Yksi määritelmä on tulossa nettisivuille, mutta viime kädessä jokainen määrittelee sen itse. Toivottiin, että kerätään tietoa siitä, miten ihmiset ymmärtävät kulttuurin.</p> <p>Tampereen kulttuuripääkaupunkihakemukseen on tulossa mukaan useita Pirkanmaan kuntia. Hakemusta on tähän asti tehty erillään tämän kampanjan toteutuksesta. Kampanjan teemat ja erityisesti kulttuurin tuomat hyvinvointivaikutukset voisivat olla hyviä, uusia asioita hakemuksessa. Niitä voisi käyttää jopa hakemuksen yhtenä keihäänkärkenä.</p>
6	Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma: indikaattoreista ilmiöiksi - Alustuksen pohjalta minityöpaja	Pirkanmaan maakunta- sote-uudistuksen HYTE-suunnittelija Johanna Riippi on työstänyt materiaalia alueellista hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa varten (liite 1, diat 20-27). Neuvottelukunnalle lähetettiin asialistan liitteenä alustavaa materiaalia ilmiöitä kuvaavien indikaattoreiden tuloksista. Pirkanmaan hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto on työstänyt ilmiöitä kokouksessaan 12.2. Painopisteiden hyväksymisen aikataulua ei ole vielä linjattu, koska lainsäädännön etenemisestä ei vielä tiedetä.
		Työpajatyöskentelynä ilmiöitä ja niistä nousevia ehdotuksia painopisteiksi mietittiin parityönä: <ul style="list-style-type: none"> - Huomiot ja ehdotukset ilmiöistä - 4-5 pirkanmaalaisen väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävää/ hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavaa painopistettä

11.3.2019

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		Käytiin lyhyt loppukeskustelu. Parityöskentelyn tuotokset koostetaan erikseen jatkotyötä varten (liite 4). <ul style="list-style-type: none">- Työparien työskentelyssä nousi esille pitkälti samoja teemoja. Osatekijät ryhmiteltiin pääasiallisesti isompien kokonaisuuksien alle.- Tavoitteena on positiivinen lähestymistapa.- Esille nousivat esimerkiksi osallisuus, elämän taidot - elämäntapa ohjaus, oikeus oppia uutta, yhdenvertaisuus, hyvinvointierojen polarisoituminen, mielekäs elämä, koettu turvallisuus ja vanhus-ten hoitovapaa (vrt. lasten hoitovapaa).
6	Muut mahdolliset asiat	Ei muita asioita.
7	Kokouksen päättäminen	Seuraava kokous on tiistaina 16.4.2019 klo 14.00 - 16.00, Finn Medi 5, 2. krs, huone 101 . Huomioi poikkeuksellinen aika. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.02.

Liitteet	Liite 1	Alustusdiat 15.2.2019, MVT
	Liite 2	Taiteen ja hyvinvoinnin uutisia, Arttu Haapalainen
	Liite 3	Suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosi-aali- ja terveydenhuollossa
	Liite 4	Yhteenveto työpajatyöskentelystä

Jakelu Terveyden edistämisen neuvottelukunnan jäsenet
Juha Ahonen, Taru Kalliolepo, Minna Kylmäniemi
Arttu Haapalainen, Anne Paavilainen